

Vijesti i informacije

Predstavljena knjiga „KOMUNIKACIJA U MEDICINI ČOVJEK JE ČOVJECU LIJEK“

Ranko Stevanović

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U utorak, 20. rujna 2011. godine predstavljena je knjiga „Komunikacija u medicini - čovjek je čovjeku lijek“ koja je ujedno i priručnik za izborni predmet Komunikacija u medicini, a nastala je kao dio aktivnosti Centra za palijativnu medicinu, medicinsku etiku i komunikacijske vještine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj knjige

Odnos liječnika i bolesnika (Marijana Braš, Veljko Đorđević, Davor Miličić)

Osnovni pojmovi o komunikaciji u medicini (Veljko Đorđević, Marijana Braš)

Kako poučavati komunikacijske vještine u medicini (Veljko Đorđević, Marijana Braš, Lovorka Brajković, Davor Miličić)

Medicinski intervju (Lovorka Brajković, Marijana Braš, Veljko Đorđević)

Novo informacijsko komunikacijske tehnologije i komunikacija u medicini (Ranko Stevanović)

Istraživanje komunikacije između zdravstvenih djelatnika i bolesnika; što, kako, zašto? (Vibor Milunović, Ozren Polašek)

Motivacijski intervju (Lovorka Brajković, Ana Ljubas, Mario Cvek)

Psihoedukacija u zdravstvu (Ana-Strahinja Ratković, Ana Čima)

Balintove grupe (Vedran Bilić)

Komunikacija pokretom (Sanela Janković Marušić)

Komunikacija u hitnoj medicini (Maša Bulajić)

Osobitosti komunikacijskog procesa s osobama starije životne dobi (Lovorka Brajković)

Komunikacijske vještine s bolesnicima koji boluju od neizlječivih bolesti (Marijana Braš, Branka Kandić-Splavski, Vibor Milunović, Mato Devčić, Nikolina Antonia Domokuš, Ivana Bičanić)

Priopćavanje loših vijesti (Margareta Lehki, Marijana Braš, Veljko Đorđević)

Komunikacija u zatvorskom sustavu (Ljiljana Vukota, Zoran Vlajsavljević)

Komunikacija sa stručnom javnosti (Dragan Bralić)

Komunikacija s medijima (Veljko Đorđević)

Uloga društvenog marketinga u zdravstvu (Maša Bulajić)

Predgovor

Kada smo prije više od godinu dana predlagali uvođenje predmeta komunikacija u medicini, nismo ni slutili kamo će nas odvesti ova ideja – ideja koja nije nastala slučajno. Mi liječnici, osobito psihijatri, često govorimo kako u životu i nema slučajnosti, ništa nije slučajno i sve nastane iz nečega i zbog nečega, iako često i sami nismo svjesni kada, gdje i zašto se nešto događa. No uvijek je to i odraz nečeg našeg osobnog, proživljenog, ili možda naših želja i fantazija.

Kako je zdravstvo u cjelini izrazito složen sustav na koji se zrcale društvene promjene, posljednjih desetljeća izrazita se pozornost posvećuje kvaliteti komunikacije u medicini. Ona uključuje velik broj interakcija svih sudionika u zdravstvenom sustavu, od kojih navodimo samo neke: komunikacija bolesnika i liječnika, komunikacija bolesnika i ostalih članova medicinskog tima (medicinske sestre, psiholozi, defektolozi, socijalni radnici, medicinski tehničari, fizioterapeuti i dr.), komunikacija liječnika s članovima obitelji bolesnika, komunikacija između članova medicinskog tima i interdisciplinarna komunikacija timova, komunikacija zdravstvenih profesionalaca unutar profesionalnih udruženja, komunikacija liječnika s predstavnicima lokalne i nacionalne vlasti te međuvladinih organizacija, komunikacija s organizacijama civilnog društva (osobito s udrugama bolesnika), komunikacija s osiguravajućim društvima, komunikacija s farmaceutskim kućama, komunikacija s medijima i dr.

Svjedoci smo neslućenog razvoja medicinske znanosti i medicinske struke, uz razvoj nanotehnologija, epigenetike, farmakogenomike, slikovnih prikaza svih organa, pa i mozga, pokušaja vizualnog predstavljanja čak i ljudskih emocija, ali ono što je ostalo i što će uvijek opstati je odnos između liječnika i bolesnika, odnos koji uspješno otvara vrata dijagnostike, terapije, ali i izlječenja, odnos stručnjaka (liječnika) s jedne strane i osobe koja je došla zbog nekog problema i traži pomoć (pacijenta). Ovaj odnos započinje komunikacijom kroz razne komunikacijske kanale (npr. vizualne, slušne, taktilne). Kao što mi gledamo svojega bolesnika, u isto vrijeme i on promatra nas, a često o tom prvom susretu ovisi naša dijagnostika i terapija, odnosno naš zajednički hod i rast, jer svako izlječenje je zajednički rezultat i liječnika i pacijenta. Zajedno se radujemo uspjehu, ali zajedno proživljavamo i svaki zastoj ili loš ishod, koji često i ne ovisi o nama profesionalcima.

Iako smo svjedoci i sudionici mnogih novosti u prevenciji, dijagnostici, liječenju i rehabilitaciji bolesti te unatoč znanstvenom napretku, novim lijekovima, pomagalima i transplantatima, ne smijemo dopustiti da tehnologija proguta ljudski odnos, odnosno da

zbog tehnološke superiornosti izgubimo iz vida osobu u svojoj tjelesnoj, psihološkoj, socijalnoj i duhovnoj datosti.

Tijekom studija medicine učimo puno medicinskih činjenica, pokušavamo naučiti kako dobro palpirati, perkutirati ili auskultirati, ali koliko i kako znamo komunicirati? Svi smo učili i relativno dobro govorimo naš materinji jezik, ali puno je onih koje nitko nije učio kako komunicirati. Podrazumijevalo se da su neki od nas talentiraniji, drugi manje talentirani, s manje ili više urođenim sposobnostima komunikacije te da će nas sama klinička praksa učiti komunikacijskim vještinama. Nažalost, često se na taj način samo još više prihvaćaju pogrešni obrasci i zaboravlja se da je komunikacija najčešće upotrebljavana klinička vještina u medicinskoj praksi, kojom ćemo se koristiti u svom radnom vijeku stotinama tisuća puta. Dokazano je i ohrabruje činjenica da se učenjem može unaprijediti i postati bolji komunikator u medicini.

Napori za uspostavljanje longitudinalne edukacije o komunikacijskim vještinama na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu traju godinama i konačno su uz razne otpore, zahvaljujući skupini entuzijasta predvođenih prof.dr.sc. Nadom Čikeš, rezultirali početkom njihove implementacije u kurikulum fakulteta.

Važno je naglasiti da edukacija iz komunikacijskih vještina u medicini nije događaj, jer je to klinička vještina za koju je nužan dugotrajan teorijski, praktički, individualan i timski rad.

Ovaj je priručnik nastao kao rezultat zajedničkog rada tima okupljenog oko Centra za palijativnu medicinu, medicinsku etiku i komunikacijske vještine Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, ali i liječnika koji su pohađali tečajevе komunikacijskih vještina te studenata četvrte, pete i šeste godine Medicinskog fakulteta u Zagrebu koji su odabrali mali izborni predmet Komunikacija u medicini u akademskoj godini 2010./2011. U pisanju ovog priručnika koristili smo se rezultatima evaluacije studenata i liječnika, a i jedno poglavlje ove knjige napisala je studentica kojoj je to bio i diplomski rad. Bez obzira kojom ćete se granom medicine baviti, hoćete li biti liječnik obiteljske medicine, internist, pedijatar, kirurg, onkolog, neurolog ili psihijatar – uvijek će pred vama biti čovjek, dijete ili obitelj sa svojim problemom koji ćete zajedno rješavati, dijagnosticirati, liječiti ili rehabilitirati. Zbog osjećaja osobnog zadovoljstva s poslom koji radite i pozivom koji ste izabrali, nemojte smetnuti s uma i nemojte zaboravite da najviše pomaže ljudski odnos, a taj odnos započinje i završava komunikacijom.

Vrijeme tradicionalne medicine i u našoj zemlji će nestajati, paternalistički odnos u kojem je liječnik bio sveznajući i o svemu odlučivao polako postaje prošlost, a liječnik i bolesnik sve više će ulaziti u partnerski odnos suodlučivanja i suodgovornosti, odnosno u proces u kojem će upravo komunikacijski obrasci odnosa s bolesnikom, njegovom obitelji te komunikacijom unutar zdravstvenog tima biti preduvjet zajedničkog uspjeha i ishoda. Sve je u ljudskom odnosu!

Čovjek je čovjeku lijek! Homo homini remedium!

Veljko Đorđević i Marijana Braš

Zagreb, srpanj 2011.